

Farní zpravodaj

Římskokatolické farnosti Dolní Loučky, Olší a Žďárec

Číslo 2/2017

Únor 2017

Pýcha a esoterika

V jedné televizní talk show vystoupil jako host muž, který údajně již dva roky nekonzumuje žádné jídlo. Denně pije čtyři kávy, které zapíjí sklenicí vody. Původně podnikatel, v současné době nezaměstnaný, se rozhodl změnit svůj

životní styl. Opustil manželku, sporadicky se setkává se svými dětmi a přáteli, čte knihy a žije sám v poustevně. Na pozvání se účastní seminářů, na nichž objasňuje svou cestu. Prostřednictvím jisté formy rozjímání se naučil usměrňovat své vnitřní síly tak, aby byl napojen na "vesmírnou duchovní" energii, která ho živí.

V různých asijských filozoficko-náboženských systémech, které jsou rozšířené a populární i u nás, má tato energie různá pojmenování. V hinduistické (indické) tradici se nazývá prána, v taoistické čínské tradici zase chi, thai-chi, chi-kung, v Japonsku ki,

v Polynésii manas. Bez ohledu na pojmenování cílem takového životního stylu je nabytí vnitřní "harmonie", která se dosahuje "dýcháním" jakési "duchovní" energie. Takový životní styl v nás může vyvolávat kladné i záporné reakce. Na jedné straně se v něm ukazuje lidská touha po štěstí, která je v nás hluboce

zakotvena. Na druhé straně se skrývají v takovém životním stylu vážná nebezpečí. Prvním z nich je pokušení sebezáchrany (sebespásy) skrze sebezpoznání a sebekázeň vlastních sil.

Člověk se sám chce usměrnit tak, aby se napojil na jakousi neosobní všudypřítomnou sílu, z níž žije a která mu přináší "pokoj". Vyznavači takového životního stylu připomínají, že ne všichni lidé dokážou přejít na takovou "stravu", obvykle pod vedením "duchovního vůdce" (guru).

A tady se skrývá nebezpečí výlučnosti a elitarismu. Pouze někteří se dokážou odpoutat od pozemské potrawy a žít z "duchovní energie". Ačkoli její vyznavači se mohou jevit jako duchovní a pokorní, v těchto praktikách se skrývá falešná duchovnost a pýcha, protože lidské "já" je zaměřeno na sebe. Objevilo v sobě schopnosti sebeusměrnění a sebenapojení na "všudypřítomnou energii". **Jde zde o jednu z podob esoteriky (řecký esoterikos - vnitřní), jejímž prostřednictvím se člověk otevírá působení zlého ducha, protože se vystavuje magii, vážnému hříchu proti prvnímu přikázání Desatera.** Katechismus katolické církve definuje magii jako "praktiky, kterými si člověk chce podmanit skryté mocnosti, aby je postavil do svých služeb", nebo aby dosáhl "nadpřirozenou moc" nad sebou nebo bližním - "třeba i na to, aby získal zdraví" pro sebe nebo pro druhého.

Nedejme se tedy oklamat, protože sami ze sebe a v sobě si nikdy nemůžeme dát pravé štěstí a věčný život. Pouze pravý a osobní Bůh, který je věčný, nám dává takový život. Může v nás působit svými milostmi, pokud se pro něj otevřeme, pokud přijímáme ten správný životní styl, který nám zjevuje Ježíš Kristus. On nám připomíná: "Nejen z chleba žije člověk, ale z každého slova, které vychází z Božích úst." Přirozeně žijeme z chleba a nadpřirozeně z Božího slova a Eucharistie. V ní je přítomen náš Pán jako chléb života.

(podle KN)

Věci mezi nebem a zemí

Pověřivost je víra v magii. Magické chápání náboženství je primitivní, nezralé a nebezpečné. Je založeno na víře, že mezi jevy a jejich důsledky jsou iracionální souvislosti. Jistým způsobem se jedná o manipulování s věcmi tak, aby vyhovovaly našim představám.

Magie spojuje dva jinak nesouvisející jevy - většinou jeden fyzický a druhý metafyzický - a očekává kauzální důsledek. Například pokud někdo vidí černou kočku a věří, že černé kočky jsou symbolem zla, může z negativních událostí vinit tuto kočku. Totéž platí o různých talismanech, které mají nositele chránit před zlem.

Problémem je, že existuje mnoho katolíků, jejichž náboženské praktiky jsou na hranici pověřivosti. Pokud věřící žije, jako by Bůh neexistoval, a přitom nosí škapulíř, protože Panna Maria slíbila, že ho to ochrání od pekelné moci, je pověřivý. Pokud si někdo myslí, že odříkáním novény si automaticky zaslouží zvláštní milosti, je pověřivý.

Snadno nás napadne, že pokud nechceme být pověřiví, musíme odmítat vše nadpřirozené. Omyl. **Pravou odpovědí na pověry je zdravá víra v nadpřirozeno, které je důsledkem Boží milosti působící v našem světě a v našich životech.** Taková víra připouští a věří v zázraky. Chápe však, že Boží milost k nám přichází především prostřednictvím svátostí, a při uvažování o souvislostech tohoto a druhého světa vždy používá zdravý rozum a úsudek. Všechna nadpřirozená Boží díla ve světě pramení a vracejí se k Pánu Ježíši Kristu, Božímu Synu, narozenému z Marie Panny.

Důležitým rozdílem mezi pověřivostí a vírou v nadpřirozeno je jejich nasměrování. Pověra, magie je zaměřena na dosažení cíle ve prospěch toho, kdo ji praktikuje. To platí i o katolících, kteří vyznají lítost nad hříchy jen proto, aby získali rozřešení. Ten, kdo věří v nadpřirozeno, ví, že to Bůh dělá změny v našem životě. Proto se modlíme "bud' vůle tvá".

To neznamená, že máme být proti nošení škapulíře a zapojení se do modlitebních aktivit. Církev nám dala mnoho způsobů, jak můžeme vyjádřit svou lásku k Bohu. Ukazujeme jimi i naši podřízenost Boží vůli a touhu být s Kristem. Musí však být doprovázeny opravdovým obrácením srdce, opravdovou lítostí a důvěrou v Boha.

Dwight Longenecker, NATIONAL CATHOLIC REGISTER

Tajemství pokušení a hříchu

Lidé stále hledají odpovědi na otázky, proč je tolik zla ve světě a co je toho příčinou. V této oblasti bylo a je množství názorů. Postačí, pokud všimneme základního faktu, že hřích je možný jednoduše proto, že člověk je bytost rozumná a svobodná. Pokud člověk dělá zlo a hřeší, je to proto, že zneužívá svou svobodu.

Nebylo by správné odvozovat zlobu a hříšnost člověka jediné z nedokonalosti a ze slabosti člověka, které jsou mu vrozené jako stvořené bytosti. Tehdy by totiž bylo skoro přirozené hřešit. Kromě toho hřích by nakonec padl na samého Boha, který prý stvořil člověka "tak křehkého".

Příčiny hříchu

Na svobodnou vůli člověka má silný vliv žádostivost očí, žádostivost těla a pýcha života. Svoboda člověka byla "raněna hříchem" (GS, 17). Spontánní

pudivé síly lidské žádostivé schopnosti, jak duchovní, tak smyslové, v důsledku dědičného hříchu a osobních hříchů již nejsou v dokonalém pořádku. Snaží se uniknout vedení rozumu osvíceného vírou. Tato snaha se projevuje zejména v nezřízené lásce k sobě samému a v touze po sebeuplatnění a nejvíce v uzavření se před Bohem. Hřích pochází právě z této pomýlené lásky k sobě nebo z pýchy. Jasně to viděl už sv. Augustin, podle kterého pyšné sebevědomí je

počátkem každého hříchu. I podle sv. Tomáše Akvinského pýcha a nepravá sebeláska stojí na prvním místě stupnice hříchu. Klamná sebeláska poznamenává částečně i lidské vášně, které pak mohou pobízet k hříchu.

Nebezpečí hříchu a pokušení

Vlivy, které působí na člověka zvenčí, povzbuzující ho k hříchu, patří mezi vnější příčiny a nazýváme je "nebezpečí hříchu". Naopak pojem "pokušení" může označovat i čistě vnitřní situaci člověka, podnět, který ho chce a může

přivést k hříchu, takže pokušení může vzniknout i výlučně v duši člověka. Současně však "pokušení" může celkově označovat i spolupůsobení vnějších vlivů a vnitřní náklonnosti ke zlému.

Těžké životní podmínky

Patří k vnějším nebezpečím, které mohou vést k hříchu. Když se například člověk nachází v podmínkách trpké chudoby nebo v nějakém těžkém a trvalém trápení, nebo je tvrdě zkoušen nějakou nemocí, nebo žije v prostředí bez jakékoliv stopy lásky, abychom uvedli alespoň některé možné těžké podmínky, takový člověk se nachází ve stálém silném pokušení. Potřebuje opravdu zvláštní sílu vůle, aby se nedal strhnout k nějakému energickému odstranění chudoby, které podvrací základy daného společenského pořádku, nebo k netrpělivosti nebo znechucení.

Nebezpečí hříchu ze strany bližního

Zatímco těžké životní podmínky, které mohou podporovat hřích, se nejednou vyskytnou bez lidského příspěví (například vinou nějaké přírodní katastrofy), lidé si navzájem vytvářejí z vlastního rozhodnutí dusnou atmosféru, navádějící k hříchu. Může to být jednotlivý člověk, který chce jiného svést ke hříchu nebo ho alespoň úmyslně pohorší. Dnes je to však nejednou společnost, která navádí jednotlivce ke hříchu. Jen si vzpomeňme na masivní vliv hromadných sdělovacích prostředků a na sílu veřejného mínění, která se s jejich pomocí vytváří. Pokud je tento vliv nestoudný a nábožensky lhotejný, nebo je v zajetí materialismu, hédonismu a sexuální nevázanosti, pro jednotlivce bude dost těžké nepodlehnout tomuto tlaku.

Pomíjivé hodnoty

Vše, co v hříchu představuje předmět vášně, je samo o sobě dobré a je to Boží dar: peníze, alkohol, jídlo, bydlení, sport, politická či ekonomická moc, požitek, sex, kariéra, ambice. To vše jsou skutečnosti, které jsou samy o sobě dobré, a pokud je lidé používají v souladu s Boží vůlí, slouží dobru člověka, protože jsou Stvořitelovým darem. Podstata zla při používání těchto hodnot spočívá

v jejich absolutizaci a povyšování nad Boha. Pomíjivá hodnota se v hříchu stává hodnotou nadřazenou, absolutním dobrem. V hříchu člověk vše podřizuje této pomíjivé hodnotě.

Není pravda, že není dovoleno dotýkat se těchto hodnot. Je dovoleno dotýkat se jich, používat je, ale v souladu s Boží vůlí. Užívání těchto hodnot je nejčastěji i jistou životní nutností. Ale při jejich užívání musíme mít na paměti, že jsou darem od Boha. Podstata hříchu spočívá v ztročení pomíjivými hodnotami. Proto je pokušení tak velmi špatné a máme s ním bojovat. Velký církevní otec sv. Augustin nás učí, že nic nesmíme milovat stejně jako Boha a více než Boha. Boha máme milovat nade všechno; pokušení nás však vede špatným směrem: abychom věci, nebo lidi milovali stejně jako Boha, ba dokonce více než Boha. Snad nejsilnějším pokušením dnešní doby pro masy lidí je žít tak, jako kdyby Boha nebylo!

Nebezpečí hříchu vyvolané našeptáváním d'ábla

Nejsou to jen pozemské podmínky a síly, což mohou vyvolat v člověku nebezpečí hříchu. Člověk je ohrožován i jinými, mimopozemskými mocnostmi, které nás pokoušejí ke hříchu.

O prvním pokušení a prvním hříchu na úsvitu lidských dějin nám Boží zjevení prostřednictvím knihy Geneze říká: *"Nejzchytralejší ze vši polní zvěře, kterou*

Hospodin Bůh učinil, byl had. Rekl ženě: „Jakže, Bůh vám zakázal jíst ze všech stromů v zahradě?“ Žena hadovi odpověděla: „Plody ze stromů v zahradě jíst smíme. Jen o plodech ze stromu, který je uprostřed zahrady, Bůh řekl: „Nejezte z něho, ani se ho nedotkněte, abyste nezemřeli.““ Had ženu ujišťoval: „Nikoli, nepropadnete smrti.

Bůh však ví, že v den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči a budete jako Bůh znát dobré i zlé.“ Žena viděla, že je to strom s plody dobrými k jídlu, lákavý pro oči, strom slibující vševědounost. Vzala tedy z jeho plodů a jedla, dala také svému muži, který byl s ní, a on jedl.” (Gn 3, 1-6).

Zvrácenost pokušitele

V popisu Adamova hříchu vyslovuje zlý duch dvě věty. První z nich je geniální svou prohnatostí a zvráceností v dokonale maskovaných cílech a úmyslech zlého ducha. Jako by pokušitel žádal informaci: "Opravdu vám Bůh zakázal jíst ze všech stromů v zahradě?"

Zásadní chybou – které se dopustil první člověk a stejně se dopouštíme i my – je vstoupit do dialogu se zlem. Satan svou otázkou, kterou klade Evě, budí dojem, jako by vystupoval v roli Božího obhájce. Jako by říkal: "Bůh přece není nelogický; pokud sám stvořil rajskou zahradu, jako by vám nyní mohl zakázat jíst ovoce ze všech stromů v zahradě?"

Genialita satanovy zvrácenosti spočívá právě v tom, že se v roli Božího obhájce zároveň snaží obvinít Boha před člověkem, a tím člověka oddělit od Stvořitele.

Eva se dopouští zásadní chyby, když hadovi odpovídá. Jakoby přitom, když dává na pravou míru satanovy "mylné" informace, obhajovala Boha. Vysvětluje satanovi: "Ano, je to pravda, Bůh je nelogický. Ovoce ze stromu v zahradě můžeme jíst, jen o plodech ze stromu, který roste uprostřed zahrady, Bůh řekl, že z něj nesmíme jíst, a dokonce se ho ani dotýkat, abychom nezemřeli."

Bůh nepotřebuje obhajobu ani od satana, ani od člověka v rozhovoru se zlým duchem.

I my často vystupujeme v roli Božích obhájců, když přistupujeme na lži a kompromisy, které se později stávají příčinou našich pádů. Naší prvořadým úkolem je obhajoba sebe sama před lží vlastních vášní. Vždyť právě obhajoba Boha před satanem zavelkla prvního člověka do logiky lži. Lež plodí lež. Je pravda, že Bůh prvním lidem zakázal jíst ze stromu poznání dobra a zla, ale neřekl, že se ho nesmí dotýkat. "Ani se ho nedotýkejte" je dodatkem člověka a je to lež.

Otec lži

V první otázce zlý duch v rozhovoru s Evou svou vychytralost geniálně zamaskoval. Zato jeho druhá věta představuje obyčejnou lež. Není divu, vždyť pochází od otce lží, zlého ducha. Bůh říká: "Nejezte z něj, abyste nezemřeli." Ale zlý duch našeptává: "Ne, nezemřete, ale Bůh ví, že v den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči a vy budete jako Bůh, budete znát dobro a zlo."

Satanova zvrácenost se projevuje tím, že nejprve vystupuje v roli Božího obhájce a vzápětí se stává jeho žalobcem. Podobně postupuje i ve vztahu k člověku. Nejprve předstírá obranu člověka a jeho svobody, ale to jen proto, aby se poté, co člověk spáchá hřích, změnil na jeho žalobce. Satan jakoby člověku říkal: "Bůh vám závidí. Bojí se vás. Nechce vaše dobro. Ve skutečnosti vás Bůh nemiluje." Takové obviňování Boha se skrývá v každém pokušení. Každé pokušení znetvořuje Boží obraz v člověku. Rozervaní mezi vlastní žádostivostí a traumatem máme často sklon vinit Boha z toho, že nás staví do situace věčného neuspokojení, věčného neštěstí...

Mechanismus pokušení

V rozhovoru člověka se zlem a se zlým objevujeme velmi důležitý mechanismus, který účinkuje v každém pokušení. Na jedné straně se zakázaná

skutečnost hříchu nachází uprostřed zahrady, ve středu života, v centru lidských přání, myšlenek a sklonů a člověk se snaží dosáhnout splnění své vášně. Na druhou stranu bolestně zakouší, že se této skutečnosti nesmí ani dotknout. Tak vzniká mechanismus žádostivosti a hřích, který člověka vhání do chorobného napětí.

Pokud se člověk podvoluje žádostivosti očí, žádostivosti těla a pýše života, rozbíjí ho to duchovně i psychicky. Stává se rozpolcenou bytostí poletující mezi nesplnitelnou vášní a absolutním zákazem dotýkat se zakázaného ovoce.

Co máme v pokušení dělat

Karl Rahner SJ nás takto povzbuzuje: "Při pokušení se modleme. Učme se modlit! Nikdy neříkejme: Ne, nemohu. Říkejme Bohu: Ty můžeš. Neříkejme: Bez toho, čeho se mám právě vzdát, nemohu existovat a nemohu žít. Stále tvrději, trpělivě, hlasitě opakujeme: Jedině bez tebe, Bože, bych nemohl existovat. Neříkejme, že zřeknutí se znamená smrt. Dříve nabýváme přesvědčení, že zřeknutí se je skutečným životem. Tento život se rodí z umírání."

Síla svátostí, Božího slova a modlitby

V duchovním boji s pokušením nevystačíme s prostým lidským úsilím. Nutně potřebujeme Boží pomoc, milost, milosrdenství, ale i oporu společenství Církve. Pán Ježíš nám v Církvi zanechal nadpřirozené prostředky: silnou a živou víru, intenzivní svátostný život, kontemplaci Božího slova a vytrvalou modlitbu. Tyto nadpřirozené prostředky vytvářejí mohutný obranný štít, kterým každý člověk dokáže čelit pokušením. Jednejme v duchu slov Pána Ježíše: "Bděte a modlete se, abyste nepřišli do pokušení!" (Mt 26, 41).

(podle KN)

Jak se učit zvládat emoce

Termín emoce je jedním z těch, které jsou tak notoricky známé, že jsme až podleli iluzi, že víme, co přesně znamenají a přestali jsme nad jejich obsahem přemýšlet.

Právě emoce způsobují, že i když víme, jak něco má být správně, uděláme to jinak. Když se zamilujete, když nenávidíte. Když na někoho křičíte, když vás to pak mrzí.

I když jen tak sedíte v parku. Vždy, když se rozhodujete o věcech, velkých či malých, vedou vás tajemné pocity, které jakoby řídily další směřování vašeho života.

To jsou emoce.

Věda zabývající se mozkem (tzv. neurověda) nám dnes dokáže dát odpovědi na některé otázky, které done dávna zůstávaly mlhavé. Ukazuje se, že neexistuje nic, co bychom viděli, slyšeli, vnímali, co dřív neprošlo strukturami mozku odpovědnými za emoční posouzení těchto vjemů. Zkrátka, všechno, co se nám teď honí hlavou, je dávno pocitově podbarvené.

Je to úžasný objev. Mozek neustále bez našeho vědomí aktivně propátrává svět kolem nás a prostřednictvím tělesných pocitů a emocí nás informuje o tom, jaký vlastně ten svět venku je. V první řadě mozek pátrá po tom, zda je svět v dané chvíli bezpečný.

Hormony nás připraví

Pokud se na nás vyřítí auto, zakřičí šéf nebo spatříme dítě v ohrožení, dřív než si to stihneme uvědomit, se do našeho krevního oběhu vylíjí hormony, které okamžitě začnou usilovně pracovat na tom, aby tělo připravily na vypjatou situaci. Krev se přesune do svalů na úkor trávicí soustavy, hormony způsobí menší vnímání bolesti a zostření smyslů na ty podněty, které jsou nezbytné pro přežití situace, na úkor vnímání všeho ostatního i našich vlastních potřeb. V menší míře se to děje i při menších podnětech – dotyku někoho cizího, křivém pohledu, nebo naopak milém úsměvu. Když nám třeba jen myšlenka uletí například ke vztahům nebo práci, tělo reaguje.

Pokud nejsme přátelští k našemu prožívání, nebo snad nějaké prožívání potlačujeme, ztrácíme důležité informace o tom, co v tomto světě opravdu potřebujeme. Nejsme takoví celiství, jak bychom mohli být. Jak pak můžeme udělat rozhodnutí, které je skutečně pro nás dobré?

Negativní emoce nás ne vždy automaticky pošlou správnou cestou. Ale vždy nám říkají něco důležitého. Je v nich skryta informace o tom, jaká je naše osobní

cesta za štěstím. A hlavně o tom, že je právě ohrožena. Například křičíc hrozby a výčitky na dítě si můžeme uvědomit, jak moc nám záleží na tom, aby bylo v bezpečí a aby z něj rostl zdravý a schopný člověk, nebo jako velmi bychom chtěli být dobrým rodičem, a jak těžké to

někdy je vedle jiných povinností. Jak moc ho milujeme, i když z křiku to nemá šanci zjistit.

Jak to dosáhnout? Zkuste přehodnotit svou emoci jednoduchou otázkou: Jaká je moje potřeba pod touto emocí, na čem mi vlastně nejvíc záleží, že mě to tak dostalo? Když na to přijdete, uklidníte se a budete moci hledat způsob, jak své potřeby naplnit jinak. Například, jak dát dítěti pocítit svou lásku, i když máte na něj požadavky.

Když si pocity nepřipustíme, hormony se vylučují nadále, emoce se zpracovávají nedostatečně, protože mrháme silami na popření a boj s vlastním prožíváním místo toho, abychom ho přijali jako něco významného, důležitého a výsostně našeho, i když ho nenecháme přímo řídit naše chování. Navíc tak mohou vznikat fyzické obtíže z psychických důvodů.

Vztahy a emoce ruku v ruce

Pokud ve vypjatých situacích nemáme pod kontrolou své projevy, tak umí být pro naše vztahy velmi zraňující. Po špatném dni se dítě vrátí až po naší probdělé noci, partner / ka poruší důležitou dohodu a nervy jsou na prasknutí. Stojíme tvář v tvář s chutí explodovat a tehdy může pomoci technika: dovolit si udělat vše, co máte chuť udělat, ale jen ve své hlavě – ve fantazii, co nikoho nebolí, odventiluje to však dostatek přebytečné energie nato, abyste začali myslet strážlivěji a neudělali to tak nakonec i ve skutečnosti.

Jindy může pomoci se odvrátit, nebo prostě odejít pryč dřív, než něco opravdu špatného řeknete. Vždy však řekněte, proč odcházíte a kdy se k tomu vrátíte, aby si druzí nemuseli domýšlet, co se děje: Teď bychom si mohli říct něco, co by nás mrzelo, ale toto je důležité, ještě se k tomu vrátíme po večeři.

Abyste to zvládli, uvědomte si, že to neznamená vzdát se řešení. Řešení si prostě jen odkládáte na později. Mozek totiž svou logickou část ve vysokých emocích "odpojuje", protože se cítí ohrožen, a tak bojuje o život. Tak je naprogramován.

Proto v momentě, kdy přijde skutečná emoce, vše, co v tomto článku dávalo smysl, pravděpodobně náhle zmizí. Pokud byste si měli vyřešit jen jednu věc, tak je to tato univerzální zásada: Když je přítomna emoce, věnujte se jí. Vše ostatní odložte na čas, kdy odezní. Protože "racio" se dostává později, až za určitou dobu. Rodiče si mi někdy stěžují na své děti či partnery: "On nikdy neposlouchá, milionkrát mu to můžu říct, prostě je tvrdohlavý!" Znáte to?

Mnohdy je problém pouze v tom, že s našimi moudry vyrukujeme předčasně. V emočně nejvypjatější situaci se neudržíme a spustíme výčitky: "Už zase jsi...?" "To nikdy nemůžeš...?" "Proč jsi...? Za co mě Pán Bůh trestá?" Nebo radíme: "No tak, to by si mohl zkusit..." Nebo bagatelizujeme: "Nedělej z toho takové drama, vždyť co se až tak stalo." To vyvolá pocit nepochopení

a ohrožení. Praxe však ukazuje, že děti i partneři přijdou nejednou i sami se vstřícným řešením. Ale pouze tehdy, pokud je již klid a pokud je nikdo předtím v emoci neurazil, neponížil, nezkritizoval, protože pak už i jejich mozek "bojuje o svůj život" a ignoruje ostatní, tak jako předtím ten náš. Porozumění a empatie je jediný lék na zvládnutí emoce ať už vlastní nebo druhého člověka. A jako každá léčba vyžaduje dostatek času na porozumění a uznání emoce. Pamatujte, emoce vždy odezní.

Vyhýbejte se hodnocení druhých

Když hovoříte s někým, a nejste zcela klidní, pomáhá návyk vyjadřovat své vlastní pocity, mluvit jen za sebe, ne o druhém. Vyhýbat se jakémukoliv hodnocení toho druhého, i když s emocí roste chuť a pocit oprávněnosti vyčítat a hodnotit, co (ne) udělal ten druhý. Vhodné je říci: "Jsem našťavaný, velmi jsem se bál, protože mi na tobě velmi záleží." Dává to druhému mnohem více prostoru na empatii a vstřícnost vůči nám než například: "Měl jsi zavolat, ty si mě vůbec nevážíš." Není to lehké ani příjemné nedat průchod svým prvním impulsem. Ale učme se to ve jménu zachování dobrého vztahu a zvýšení šance na skutečné řešení později. Občas opravdu stačí ve vypjaté chvíli vyškrtnout druhou osobu "ty" ze svého projevu.

Nesmíme zapomínat ani na prevenci a emočním konfliktům předcházet. Například delegovat náročné úkoly na kolegu nebo partnera, kterému to jde snadněji. I když je to nezvyklé, můžeme o těchto zásadách mluvit s dětmi, partnerem či kolegy a dohodnout si společný signál, který umožní odložit řešení na klidnější čas. Mezitím se upřete raději na nějakou fyzickou činnost – ta pomáhá odbourávat hormony z krve rychleji. Můžete absolvovat i kurzy, které se věnují komunikaci a emocím.

Některé situace a emoce se opakují, reagujeme silněji, než by si situace zasloužila, a cítíme se horší, než bychom se měli. Vnitřního utrpení, smutku, opuštěnosti, méněcennosti či pocitu křehkosti a ohrožení se neumíme zbavit žádnou osvědčenou technikou. Můžeme zkoušet tipy z tohoto článku, ale na skutečné prolomení těchto jaderných pocitů komplikujících život a opravdovou změnu je obvykle třeba terapeutické doprovod.

Existuje nesmírné množství tipů a "triků", jak zacházet s emocemi. Několik jsme zmínili a zbývá už jen opravdu začít: čas a energii věnovat poznávání prožívání, techniky opravdu párkrát vyzkoušet a zjistit, co se změnilo na reakci druhého, ale i na vašem vlastním prožívání. Cesty zjišťování dalších informací

a tříbení komunikačních dovedností při emočním prožívání jsou otevřené a je to celoživotní cesta, po které se však vyplatí jít.

Techniky zvládání emocí

Zvládání emocí vyžaduje jejich uvědomění a přiměřené vyjádření:

- 1. Přeformátování negativní emoce otázkou:** Co je moje potřeba pod touto emocí, na čem mi nejvíc záleží? Po odpovědi hledejte způsob, jak své potřeby naplnit jinak.
- 2. V hlavě si dovolte udělat vše, co máte chuť udělat.** Odventilujete tak přebytečnou energii a začnete myslet strážlivěji.
- 3. Odvrátit se nebo odejít dřív, než něco špatného řeknete.** Je však třeba vysvětlit, proč odcházíte a kdy se k tématu vrátíte. Řešení si odložíte jednoduše na později.
- 4. Porozumění a empatie je jediný lék na zvládání své emoce nebo emoce druhého člověka.** V emočně vypjaté situaci nevyčítejte, poslouchajte a zkuste chápat druhou stranu.
- 5. Vyhýbejte se hodnocení druhých.** Vyjadřujte jen své vlastní pocity spjaté se situací, mluvte za sebe.
- 6. Konfliktům předcházejte například přenesením náročnějších úkolů na kolegu či partnera, kterému to jde snadněji.**
- 7. Dohodněte si signál (i s dětmi), který umožní odložit řešení na později.** Upřete se na fyzickou činnost, která odbourá hormony z krve.

(podle KN)

Byl svatý Josef manželem nebo snoubencem Panny Marie

Písmo svaté nám představuje svatého Josefa jako pěstouna Pána Ježíše. Před zákonem byl tedy jeho otcem a zároveň manželem Panny Marie. Ve mši se po vzpomínce na Pannu Marii vkládá vzpomínka na svatého Josefa jako "ženicha Panny Marie". Tento titul se stává předmětem nejedné náboženské diskuse.

Vážená redakce,

všimla jsem si, že v některých kostelech se během mše svaté vkládá vzpomínka ke svatému Josefovi jako "snoubenci Panny Marie" a někde "manželovi". Jak by to mělo být správně? Nás obyčejné lidi to mate. Byl svatý Josef "manželem" Panny Marie (ačkoli rozumím, že ve svazku podobném manželství spolu nežili) nebo jejím "snoubencem"? Který z těchto titulů správně náleží svatému Josefovi? Děkuji za odpověď.

Michaela

Milá Michaelo,

rozhodnutím Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, na žádost papeže Benedikta XVI. a následně i papeže Františka, se do druhé, třetí a čtvrté eucharistické modlitby, po vzpomínce na nejblahoslavenější Pannu Marii, vkládá i vzpomínka na svatého Josefa. U nás byla tato změna schválena Liturgickou komisí ČBK 11. června 2014 a od tohoto data je povinné do uvedených eucharistických modliteb vložit i vzpomínku na svatého Josefa. Je nezbytné používat formuli, schválenou Svatým stolicem pro český jazyk: "*s jejím snoubencem svatým Josefem*". Kněz musí dodržovat uvedenou formulaci a si svévolně měnit schválený liturgický text.

I když je možné diskutovat o tom, zda je lepší používat označení "snoubenec" nebo "manžel", není jednoduché vybrat řešení. Písmo svaté obsahuje pouze málo informací o sv. Josefovi. Podle Matoušova evangelia (1, 18) Ježíšova "matka Maria byla

o sv. Josefovi. Podle Matoušova evangelia (1, 18) Ježíšova "matka Maria byla

zasnoubena s Josefem". I evangelista Lukáš (1, 27) píše, že Bůh poslal anděla Gabriela "k panně zasnoubené muži z rodu Davidova, jménem Josef". Ale také Písmo svaté uvádí, že Josef byl manžel Panny Marie: "Jakub měl syna Josefa, manžela Marie" (Mt 1, 16a) nebo na jiném místě (Mt 1, 19a) je uvedeno: "Josef, její manžel." I dokumenty Církve používají oba pojmy – snoubenec i manžel (např. Katechismus katolické církve, 437: Ježíš se "narodil z Josefovy manželky"; apoštolská exhortace Redemptoris custos v bodě 1 označuje Josefa jako "Mariina snoubence", ale na jiných místech používá označení manžel).

Problém nastává vždy při překladech z latinského textu do národních jazyků. Oficiální latinský text používá pouze jedno označení, a to "sponsus". V různých jazycích přeložili tento latinský termín takto: v angličtině spouse, ve španělštině esposo, v italštině sposa, v portugalskéštině esposo, ve francouzštině époux, v němčině Bräutigam, v polštině oblíbenec. V slovnících se latinské sponsus překládá jako ženich nebo snoubenec. Manžel se vyjadřuje latinským coniunx, maritus. Při prvním překladu Římského misálu do českého jazyka před více než čtyřiceti lety se překladatelé rozhodli používat termín "snoubenec" na označení svatého Josefa. Od té doby se tento překlad ujal a už několik desetiletí se takto používá v první eucharistické modlitbě. Nyní, když Svatý stolec rozhodl o doplnění jména svatého Josefa i do dalších eucharistických modliteb, navázalo se na tento text z První eucharistické modlitby, aby se zachovala kontinuita a jednotná terminologie v liturgických textech.

Slovy pana biskupa Mariána Chovance (*Mariologie*, vysokoškolské skriptum) lze tuto problematiku chápat i v souvislosti se starověkou paralelou mezi Marií a Církví. Druhý vatikánský koncil (*Lumen gentium*) říká, že Maria je příkladným typem, předobrazem Církve. Církev je tedy předjímána (v časovém předstihu předvídaná) v Marii a Maria nosí v sobě tajemství Církve. Pokud má Církev Snoubence – Krista (srov. Zj 21, 2; Jan 3, 29; Lk 5, 34), tak je vhodné, aby Maria - předobraz Církve, měla i snoubence - Josefa. Právě tato paralela a symbolika se dá aplikovat i na liturgické texty, které označují svatého Josefa výrazem "snoubenec".

(podle KN)

Sňatek starších snoubenců – obřad a význam

Svatostné manželství se spojuje s ochotou a láskou přijmout děti a založit rodinu. V případě starších manželů je to postoj otevřenosti k životu. I starší muž a žena uzavřením manželství jsou svědky jednoty Krista s Církví.

Vážená redakce,

během vysluhování svátosti manželství se kněz ptá ženicha a nevěsty, zda chtějí založit rodinu a přijmout děti jako Boží dar. Jak to však je v případě, že se berou starší manželé, kteří již nemohou založit rodinu? S tímto souvisí i otázka, zda má význam, aby se starší lidé brali. Děkuji.

Darina

Milá Darino,

přijmout děti a utvořit novou rodinu je jednou z podstatných charakteristik manželství. Křesťanské manželství připomíná tento úkol plození a výchovy dětí, proto se během oddacího obřadu klade oddávajícím otázka, zda jsou ochotní v manželství přijmout děti. Pokud by totiž neměli takovou otevřenost pro přijetí

nového života, neuzavřeli by manželství, neboť jejich rozhodnutí by chyběla tato podstatná skutečnost. Jde zde tedy o základní ochotu a otevřenost životu.

Někdy se však stane, že ačkoli manželům nechybí taková ochota nebo otevřenost, přece se jim v manželství děti nenarodí. Může to být z různých zdravotních a jiných příčin. To však nenarušuje správnost manželského souhlasu, který vyslovují při sňatku. Jednou z příčin může být i vyšší věk

osob, které se berou, tedy takový věk, ve kterém obvykle již manželé vlastní děti nemohou mít. V tomto případě je možné v oddacím obřadu vynechat otázku ohledně přijetí dětí, ale i přes tuto okolnost musí mít postoj ochoty, otevřenosti k životu.

Svätost manželství je kromě přijímání a výchovy dětí zaměřena i na dobro manželů, které tvoří další neodmyslitelnou charakteristiku křesťanského manželství. Dobro manželů je v tomto smyslu zaměřené na dosažení společného dobra obou manželů. Dobro manželů je proces, který se uskutečňuje v prožívání manželství, ve vědomí Boží milosti, kterou manželé, pokud jsou oba pokřtěni, získávají jako velmi cenný dar ze slavení svátosti manželství. Tento proces se završí dosažením věčného života. Toto je nejvyšší cíl, ke kterému jsou manželé pozváni přijít cestou prožívání manželství prostřednictvím společného zrání pro věčnost. Proto svůj společný život naplňují nejen radostí, ale také v potížích a krizích, které se objeví snad v každém manželství.

Odpověď na otázku, zda má význam, aby se starší lidé brali, je obsažena ve skutečnosti, že manželství je jednou z cest ke spáse. Lidé, kteří jsou na tuto cestu pozváni, právě na ní dosahují své štěstí v tomto životě a po smrti spásu své duše. Proto je velmi cenné, když i osoby ve starším věku poznají pozvání uzavřít svátostné manželství. Stávají se tak znamením jednoty Krista s Církví a jsou pro svět svědectvím. Věk v tom nehraje žádnou roli. Pokud mají muž a žena správný úmysl k sňatku, kterým je vzájemná láska a nepřemožitelné přesvědčení, že další život má smysl pouze spolu s milovanou osobou v manželství, je to krásný důkaz Boží dobroty.

Není správné, když žijí spolu ve volném svazku muž a žena, přestože ve vyšším věku, a odmítají se ženit z obavy ze ztráty nějaké materiální výhody. I v takových situacích existuje řešení, je třeba se na to zeptat svého kněze ve farnosti.

Pomáhejme si navzájem a modleme se za všechny manžele, mladé i starší, za všechna manželství a rodiny, aby si zejména v nesnázích uvědomovali blízkost laskavého Otce, který je na tuto cestu pozval, neúnavně je doprovází a nenechá je bez pomoci.

(podle KN)

Zadáno pro manžele a snoubence

Jaké má křesťanská rodina ve společnosti závazky

Specifické úkoly a základní způsoby jednání rodiny ve společnosti jsou spojeny s láskou, plazením a výchovou potomstva, protože jsou jí vlastní a určitým

způsobem jen pro ni vyhrazeny, jelikož vycházejí z její přirozenosti.

Rodinné vztahy jsou založeny na lásce. Z tohoto důvodu se prožívají ve znamení bezplatnosti (vlídné přijetí, setkání a dialog, nezištná ochota, ochotná služba, hluboká solidarita...). Rodina se takto stává první a nenahraditelnou školou sociálního chování, příkladem a povzbuzením pro širší vztahy v společnosti, která se v současnosti nachází v zajetí

nadvlády blahobytu a výkonnosti. *(Už vnitřní vztahy v křesťanské rodině mají společenskou hodnotu, protože vychovávají k sociálním ctnostem, bez kterých by občanská společnost nefungovala správně. Pokud je společnost postavená na penězích, na hledání svého osobního blahobytu a na výkonnosti svých členů, určitě bude mít mnoho problémů!)*

Ve společnosti, v níž se rozšiřují "odlišné rodinné modely", často nepřijatelné a omezené, je úkolem rodiny žít a představovat koncepci i formu "křesťanského" rodinného života. *Odlišnými rodinnými modely se myslí soužití druhů, "nové" rodiny rozvedených, pouze civilně sezdanych, homosexuální "rodiny", rodiny "svobodných maminek, které nepotřebují manžele", rodiny, které odmítají mít více než jedno dítě...*

Každá rodina ať se stane "svatyní života". Porod dítěte ať se stane symbolem způsobu, jak chápat život, svobodu a mezilidské vztahy. *Mnozí si myslí, že to, co prožíváme v soukromí domova, má pouze osobní hodnotu a neovlivňuje společenský život. V těchto rádcích se poukazuje na to, že už i samotné smýšlení ovlivňuje jednu i druhou stranu.*

Rodiče ať nikomu nesvěřují své výchovné a vzdělávací povinnosti, ale ať je umí vykonávat zodpovědně ve spolupráci s civilními a církevními strukturami, které

jím mohou pomoci. *Je správné zcela odevzdat výchovu dítěte do rukou mateřských, základních a jiných škol, do rukou farnosti, televize...?*

Rodiny by měly být aktéry a zapojit se do **politického dění**, jinak se stanou prvními oběťmi těch nedostatků, na které se budou s lhostejností dívat. *V dobách, kdy si politika nevšímá rodiny a odsouvá tuto problematiku do pozadí, neměli by to být právě samotné rodiny (samozřejmě sdružené, protože v jednotě je síla), které rozvíří politické dění? Takové jednání by mohlo přispět ke správným opatřením a uznání.*

Sdružovat se v různých formách **asociací či sdružení rodin**, aby podpořili prorodinné politiky, aby poukazovali na výsadní postavení rodiny ve

společnosti před ostatními formami společenství, aby byly zavedeny principy podporování institucemi, kterým to za povinnost ukládá zákon, městy nebo vyššími územními celky.

Rodina má úkol *vnášet lidskost* do společenského soužití. Aktivně se zapojo-

vat do dění ve škole, například i členstvím ve vytvořených řadách či jiných mechanismech. Je třeba požadovat opatření v rodinné politice, která podporují sladění pracovního a rodinného života:

- přiměřenost v zákonech, které se týkají příjmů, daní a odvodů pro rodiny, které se starají o děti;
- podporu těch, kteří přišli o práci tak, aby neztratili smysl pro práci a odbornost;
- výchovu k službě, k schopnosti obětovat se, k jednoduchému životnímu stylu, k solidaritě;
- vzdělávání pro práce, které mají sociální zaměření a často chybí;
- využívání komunikačních prostředků, aby tyto prostředky byly přiměřeně regulovány ve smyslu autentických výchovných kritérií.

V odpovědném prožívání otcovství a mateřství ať si manželé nezapomenou uvědomovat svou přirozenou společenskou hodnotu. Ať jsou šířiteli správné interpretace otcovství a mateřství a postaví se proti interpretaci, která otcovství a mateřství omezuje na "kontrolu", snižování nebo vyloučení proodnosti.

At' jsou zastánci přirozených metod plánování rodičovství.

At' vytvářejí prostředí, příležitosti a způsoby na rozvoj vztahů naplněných respektem a úplným přijetím jako předpoklad pro skutečnéolidštění společnosti.

At' se v rámci svých možností zasazují za vytvoření a ozdravení sociálních, ekonomických a politických podmínek pro usnadnění rodinám rodit a vychovávat děti.

At' jsou proti potratu (ospravedlňování důvody ochrany svobody a sebe-určení), který se představuje jako právo i přesto, že jde o zločin a nemravný princip svobody a spravedlivého, demokratického a klidného společenského soužití.

At' naléhavě ochraňují své výlučné právo určit věkový rozestup mezi svými dětmi, počtem dětí ... před zasahováním ze strany státních a veřejných orgánů nebo před tlakem převládajícího kulturního názoru.

INDIVIDUÁLNÍ PRÁCE A PRÁCE V PÁRU

- ? *Jsme si vědomi, že naše manželství a náš rodinný život není pouze naši soukromou záležitostí, ale je to důležitý společenský faktor? V čem konkrétně vidíme, že "náš" rodinný život by mohl být i "společenským a politickým" životem?*
- ? *Pokud rodina má být chráněna a podporována státními, veřejnými a kulturními institucemi, kde se nacházejí v současnosti největší nedostatky v této oblasti?*

(Duchovní obnova v teple domova)

52 JEDNODUCHÝCH ZPŮSOBŮ JAK S DĚTMI MLUVIT O VÍŘE

23.

SNAŽÍME SE O ODPUŠTĚNÍ A UZDRAVENÍ

Učení víry

- Bůh nám odpouští a uzdravuje naše tělo a duši.
- Dvě svátosti uzdravení jsou: svátost smíření a svátost nemocných.

Podněty na poučení z každodenního života

- Když se vaše dítě popere se sourozencem nebo s kamarádem.
- Když vaše dítě vidí, jak se s manželem / manželkou nebo jiným členem rodiny hádáte.
- Když člověk, kterého vaše dítě zná, je vážně nemocný a navštíví ho kněz, aby mu udělil příslušné svátosti a poslední pomazání.

13. května 1981 se uskutečnil pokus o atentát na Svatého Otce Jana Pavla II. Zraněného papeže rychle převezli do nemocnice, kde podstoupil šestihodinovou operaci. Ve svém prvním veřejném vystoupení po atentátu požádal lidi, aby se "modlili za bratra, který na mě vystřelil a kterému já upřímně odpouštím". Potom navštívil atentátníka přímo ve vězení a i jemu zopakoval slova odpuštění. Svatý Otec nám tímto ukázal, jak působí uzdravující milost odpuštění.

Katolíci ji mohou přijmout prostřednictvím **svátosti smíření**, která je jednou ze dvou **svátostí uzdravení**. Uzdravení není pouze záležitostí těla; uzdravení totiž potřebuje i duše, a to skrze odpuštění. Udělali jsme něco, čeho litujeme? Potřebujeme

odpuštění? Uvědomíme-li si, že Bůh nám odpouští, otevřeme se i my na přijetí milosti, která nám pomůže odpustit druhým.

Začátek rozhovoru

Vyprávěj svému synovi nebo dceři o situaci, ve které jsi odpustil někomu, kdo tě zranil. Snaž se jim popsat, jak ses cítil, když jsi tomu člověku odpustil, a co ti tohle odpuštění přineslo. Zeptej se svého dítěte, jak by vaše rodina mohla být shovívavější a přístupnější odpuštění.

Jak navázat na téma

Když budeš se svým dítětem mluvit o odpouštění, nezapomeň podotknout, že odpustit někomu, kdo ho velmi zranil, může být nesmírně náročné. Někdy si uvědomujeme, že člověku nebo lidem, kteří nás skutečně velmi zranili, ani *nechceme* odpustit. Zřejmě si řekneme, že si nezaslouží odpuštění, a i nadále chováme ve svém nitru hněv a bolest. Dlouhodobé odmítání odpuštění nám však škodí stále více. Jitří naše zranění a zdržuje samotné uzdravení. Odpustit druhému je velmi těžké, ale Bůh nám dá sílu, abychom to dokázali. Pokud si i my sami uvědomíme, že jsme hříšníci, kteří opakovaně potřebují Boží odpuštění, dokážeme s pomocí Boží milosti i my odpustit druhým.

POVZBUZENÍ PRO VÁS

Doporučené čtení z Písma svatého

Ježíš posílá své učedníky uzdravovat: Lk 9, 1-6.

Co na toto téma říká Církev

V Lukášově evangeliu čteme, jak si Ježíš zavolal své učedníky a poslal je šířit dobrou zvěst o Boží spásonosné lásce. Dal jim moc uzdravovat nemocné - tělesně i duchovně -, jak to dělal on sám. To, co předal svým učedníkům, předává Ježíš lidem prostřednictvím Církve i dnes. Patří sem i dar uzdravování.

Katolická církev nám nabízí a poskytuje pomoc při uzdravování ze všech našich nemocí - tělesných i duchovních. Existují dvě svátosti uzdravení: **svátost smíření** a **svátost nemocných**. Když pro nějaké zranění nebo nemoc tělesně trpíme, pomůže nám svátost nemocných, která uzdraví naše psychické a duchovní utrpení, a pokud je to Boží vůle, uzdraví nás i tělesně. Pokud jsme morálně nebo duchovně nemocní, uzdraví nás svátost smíření tím, že nám zprostředkuje odpuštění od Boha a od společenství Církve. Pokud trpíme

depresí nebo závislostí, zažijeme silou Boží milosti, působící skrze svátosti uzdravení, psychické uzdravení.

Krátká modlitba s dítětem

Poděkujeme Ježíši za to, že nám chce vždy pomoci:

Ježíši, děkuji ti, že mě uzdravíš,
i kdyby se mi cokoliv stalo.
Pomoz mi obrátit se na tebe vždy,
když potřebuji uzdravení na těle nebo na duchu.
Amen.

+ Lékárna duše + POČÍTAČ A INTERNET společníci našich dětí

Kreslené Megabyte, arcade, čip, RAM, skener, CD, internet. Neobávejte se, milí čtenáři, nepokračujeme v psaní nějakým zvláštním dialektem, jen jsme citovali několik z nekonečného množství názvů patřících k světu informatiky, který v současnosti nabízí téměř neomezené možnosti.

Od vymoženosti k závislosti

Mnohadílné encyklopedie až do včerejška umístěné v knihkupectvích dnes zabírají na disku prostor sotva pár centimetrů. Přednosti, které můžeme získat z tohoto oboru, jsou velmi četné: věda, medicína, komunikace, kultura, sport, rekreace... Tyto informace

nabízejí dosud nepředstavitelné možnosti rozvoje. Dnes je běžné, že už děti předškolního věku mají základní znalosti ovládání počítače. Podle psychologů, činnosti na počítači a speciální při hrách přispívají ke zlepšování a procvičování času reakce dětí: fungují jako zesilovače mnoha duševních schopností. Ale hodně závisí na jejich obsahu. Rodiče by měli motivovat své děti, aby se dokázaly zříci "násilných a krvavých" her a zároveň jim ohraničit čas strávený při této zábavě. Je dobré vědět, že neomezená doba používání osobního počítače způsobuje závislost.

Rodič versus počítač

Většina rodičů je však nepřipravená a zmatená touto záplavou programů a cizího názvosloví. Mnozí hledí na svět počítačů s odstupem a pasivitou, přičemž tímto postojem nechávají dětem volné pole. Je snazší kárat dítě, které se vrací pozdě domů nebo vzít mu z ruky nevhodný časopis, ale když řekne, že nemůže nechat klávesnici, protože "šermuje se set-upem pro nosné programy pod Windows, protože tam pracuje s novým modem-voice od 28 800 bps", tehdy se mnohým zdá, že přináší zprávu o důležitém státní události! Ba naopak, často prožíváme pocit radosti, když vidíme dítě pracovat na takovém "složitém zařízení". Bylo by však vhodnější, kdyby rodiče věnovali pozornost tomu, co se děje na monitoru, který sledují jejich děti.

Videohry

Podle analýzy novináře Bernardina Campella, prostřednictvím videoher Japonsko vytváří největší pokus kulturní invaze, o kterou se nikdy žádný průmysl nepokusil. Chtě či nechtě jsme všichni zatahováni do tohoto kolotoče. Stačí se vydat na běžný rodinný nákup do supermarketu, kde vás hned při vstupu očekávají boxy s nejrůznějšími hrami pro počítače a herní konzole.

Internet

Dalším každodenní činností našich dětí se stává surfování po internetu, který je již ve většině domácností samozřejmostí. Pomocí něj je možné komunikovat

a získávat informace z celého světa. Nezapomínejme však i na nebezpečí tohoto systému, který povoluje snadný přístup ke každému tématu: pornografii, vraždám, podněcování k rasismu, k neonacismu apod. Nepropadněte pokušení myslet si: "Můj syn ne, on by to nikdy neudělal!" Bohužel i zlo má své smutné kouzlo.

Nezapomeňme na děti

Tedy není špatné mít počítač, ale praktikujme i v tomto prostředí jistou kontrolu. Zkoumejme programy, kterými se děti chtějí naplnit a omezujme jejich pobyt před monitorem.

Odborníci radí dodržovat tyto zásady:

- Počítač ať je umístěn v prostředí, kde mají kdykoli přístup všichni členové rodiny.
- Je dobré, pokud je monitor umístěn směrem ke vchodu do místnosti.
- Každou novou počítačovou hru si zahrajme spolu s dětmi.
- Občas zkontrolujme historii internetových stránek.
- Hlavně nikdy nenecháme naše děti příliš dlouho osamocené u počítače.
- Nezapomeňme na čas strávený na společné vycházce, při sportu či rozhovoru.

(podle Slova)

Pozdrav od misionáře

Mnozí jste byli na setkání s misionářem z Mexika s P. Jiřím Brabcem. Poslal nám vánoční pozdrav (bohužel přišel až po uzávěrce lednového Zpravodaje).

Felipe Carrillo Puerto, Mexiko, 25.12. 2016

Milí přátelé,

Posílám vám srdečný pozdrav z farnosti Felipe Carrillo Puerto v Mexiku a přeji milostiplné Vánoce.

Od mého návratu z vlasti koncem září se tady toho pro mě hodně změnilo. Hned po návratu jsem byl biskupem jmenován farářem farnosti, ve které jsem doposud kaplanoval. Můžete si představit, co to znamená být přechodně "na návštěvě" a pomáhat anebo se stát zodpovědným za celou pastorační a za farní správu

včetně financování projektů farností a práci ve 35 vesnicích s rozlohou 5000 km². S vděčností vzpomínám na Vás, co doprovázíte moji kněžskou službu veškerou podporou a modlitbou!

Pustil jsem se do nového úkolu s odvahou a nasazením. Pozval jsem děkanství na pout' ke Svaté bráně našeho děkanského kostela. Ohlas byl velký a někdo

poznámek: "Něco takového jsme tu ještě neměli". Ano, slavili jsme krásnou mši na náměstí, měli možnost ke zpovědi, slyšeli jsme kázání s výzvou k setkání s Boží milostí, modlili jsme se velké přímluvy se symboly 14 skutků milosrdenství, prošli jsme Svatou bránou a adorovali Eucharistii. O mnoha zážitcích jsme si potom vyprávěli s členy přípravného týmu.

Pak jsme slavili jubileum milosrdenství ve vězení – s těmi, kteří nemohli jít na pout'. Byl jsem dojat účastí a hlubokou touhou po odpuštění. Jeden (velice tetovaný) mladík se chtěl poprvé vyzpovídat – i když dosud nebyl u prvního svatého přijímání. Ale pro zpověď přece není podmínkou přijímání, ale lítost! Pak mě požádal o přípravu na první svaté přijímání. Když o několik dní později přišla katechetka, tak byl právě propuštěn. Místo toho se tedy zeptala, zda někdo jiný se chce přiblížit k Bohu a evangeliu, nebo se připravit ke svátostem. Přihlásilo se 11 mužů (z 35)! Boží milost působí a my jsme povoláni, abychom přijali jeho pozvání a byli k dispozici!

Pak jsme slavnostně zavírali Svatou bránu - ve stejném okamžiku jako v Římě a navíc s naším biskupem. Farnost to nádherně připravila a náš biskup byl dojat, zejména přivítáním dětmi. To byl také den, kdy jsem byl oficiálně uveden do úřadu. Tak plný kostel jsem tu ještě neviděl. Mnozí přišli v místním kroji a byl cítit duch víry a zbožnosti.

Pak jsme oslavili Krista Krále – titul jednoho z našich kostelů. Tato slavnost je Mexiku vlastní, protože byla inspirována pronásledováním křesťanů ve dvacátých letech minulého století, kdy křesťané volali "Viva Cristo Rey" (Ať žije Kristus Král).

Pak přišel advent a 12. prosinec se svátkem Panny Marie Guadalupské – největší mexickou slavností se svojí novénou, procesím a mnoha tradicemi...

Samozřejmě bude těžké udržet krok s takovým rytmem aktivit. Kromě dění v našem městě sloužím v 35 vesničkách a mám na starosti 44 kostelů a kaplí. Mám jen jednoho, 82letého kaplana. Večerní aktivity potom závisí pouze na mně.

S pomocí mnoha lidí pokračuji na cestě s důvěrou v Boží milost a modlitbu mnoha lidí, jako jste vy. A nejvíc mě těší, když vidím, jak jsou lidé schopni se zasadit za evangelium. Hodně je toho pro mě nového, v mnoha věcech se ani nevyznám, a Bohu díky existují lidé, co mi pomáhají, i z dálky.

Čeká zde stavba prostor pro výuku náboženství a dostavění tří kostelů. A také sehnat vlastní auto, abych se mohl věnovat vesničkám. Asi to bude muset ještě počkat, farnost jsem převzal s menšími dluhy a jsem vděčný za každou podporu. Dalším cílem je obnovit pastorační a zorganizovat pomoc potřebným – nemocným, vězněným, mládeži, rodinám... Také chceme vybudovat adorační kapli – se vším, co to obnáší. Ale to souvisí také s potřebou finančních prostředků. Jsem ve službě chudým, také ve vězení (kde obvykle jedí jen fazole a rýži), nemocným (co potřebují léky a pomoc) ... Více informací i s fotkami najdete na mém či farním facebooku (Parroquia de la Santa Cruz, Felipe Carrillo Puerto).

Přeji vám radostné Vánoce s oslavou vtělení Vykupitele a mnoho milosti a zdraví duše i těla v novém roce 2017!

S vděčností a mým kněžským požehnáním,

P. Jiří Brabec LC

P. S. Adresa na faru: Casa Cural, 66 con 69, No 782, Col. Centro, CP77200 Felipe Carrillo Puerto, Quintana Roo, Mexiko. (Pošta sem do Mexika trvá alespoň 2 měsíce). Bankovní účet na jméno Jiri Brabec: Banka Banco Nacional de México SA, (pobočka 6585 v Cancun, Malecon de Americas), účet 7011000007090858, SWIFT: BNMXXMM. Clabe: (něco jako bankovní číslo): 002691701170908586. (V případě převodu prosím o krátkou zprávu přes email).

Co jsme prožili

Vánoce v Dolních Loučkách

VÁNOCE, svátky klidu a pokoje, štěstí a radosti, svátky rozzářených dětských očí při pohledu na dárky pod vánočním stromkem, svátky rodinné pohody. Všichni jsou na sebe nějak víc hodní, dokáží si vzájemně pomáhat, radovat se z každé maličkosti, dokonce si i odpustit. Proč se najednou mají lidé tolik rádi? Čeká je něco výjimečného?

Na adventním věnci jsou již zapáleny všechny čtyři svíce. Ano, už se to blíží, pouze malý krůček a ..., ale ještě je třeba připravit svá srdce, očistit je od hříchů a už se může narodit i u nás, už se může ubytovat to malé Betlémské děťátko zabalené do plenek, položené do jeslí, které přišlo na svět v prostinkém chlévě, aby nám přineslo spásu, které Panna Maria nosila pod svým srdcem, připravila mu chrám na devět měsíců, které se stalo velikým ve své lásce a nesmírné dobrotě. Bůh si ji vyvolil za Matku svého Syna a našeho Bratra. A my jsme se tolik těšili. "Pojď, vstup do našich srdcí a učiň si u nás příbytek. My pro tebe místo máme a moc si přejeme, aby se Ti u nás líbilo!"

Díky otci Pavlovi jsme v naší farnosti prožili opravdu krásné Vánoce. Jeho pěkná slova byla umocněna vystoupením našeho chrámového sboru pod vedením pana varhaníka Jarka Štěpánka. Společně jsme vyslechli "Českou vánoční mši koledovou" od Eduarda Marhuly nejen při půlnoční mši svatě sloužené ve 20:00, ale také o slavnosti Narození Páně v nádherně vyzdobeném kostele. Zpěváci a hudebníci, děkujeme!

Pomocníky ve farnosti pan farář obdaroval kalendářem sestaveným z akcí ve farnostech Dolní Loučky, Olší a Žďárec. Jen málokdo si dokáže představit, kolik práce, obětavosti a trpělivosti se skrývá za takovým kalendářem, který určitě potěšil.

A doba vánoční pokračuje dál. Mší svatou jsme uctili svátek sv. Štěpána-prvomučedníka a o sv. Silvestrovi jsme nezapomněli Pánu Bohu poděkovat za uplynulý rok 2016 adorací před vystavenou Nejsvětější Svátostí Oltářní.

A nastává Nový rok, první den roku 2017. Mší svatou oslavujeme Matku Boží, Pannu Marii, děkujeme jí za Syna, za všechny její mocné přímluvy, ochranu, za vždy otevřenou náruč, kde nacházíme útočiště, kde je pro nás připraveno tolik

mateřské lásky, a zároveň ji také prosíme o pomoc v letošním roce. Vzájemně si přejeme všechno dobré.

5. ledna otec Pavel světil "tříkrálovou vodu" a o den později se scházíme na mši svatou. Je slavnost Zjevení Páně – Tří králů, kteří přišli do Betléma poklonit se dítěti a přinesli dary: zlato, kadidlo a myrhu. Na místo je dovedla zářivá Betlémská hvězda. A otec Pavel při mši svatou žehnal křídlo a kadidlo.

A pak přichází 7. leden, sobota, kdy se skupinky malých koledníků za doprovodu dospělé osoby vydávají napříč obcí, aby svým zpěvem u dveří domů potěšili srdíčko každého z nás. A za tak mrazivého počasí jim to opravdu krásně zpívalo! Každý měl možnost přispět jakoukoliv částkou do "tříkrálové pokladničky".

Svátkem "Křtu Páně" končí doba vánoční. A my jsme měli možnost shlédnout v pastoračním centru na faře výstavku betlémů. Byla to ta nejhezčí tečka za vánočními svátky v Dolních Loučkách.

Jana Jurná

Farní ples

V pátek 20. ledna se v Kulturním domě ve Žďarci konal 4. farní ples, který pořádala farnost Žďárec ve spolupráci s farnostmi Dolní Loučky a Olší.

Krásně vyzdobený sál se začal plnit ještě před začátkem plesu. Pro farníky ze sousedních farností byl zajištěn autobus.

Ples byl zahájen krátce po 20. hodině otcem Pavlem, který všechny přivítal, popřál příjemnou zábavu a poděkoval pořadatelům za přípravu a organizaci. Následoval společný příděvek a pak již dostala prostor Bystřická kapela, která nám po celý večer hrála k poslechu i tanci. Už od úvodní skladby se začal taneční parket plnit tanečními páry. Nálada byla výborná, lidé se přišli pobavit, vzájemně se poznat a užít si večer.

Členky taneční skupiny Érígh si pro nás připravily vystoupení. Během dvou vstupů nám předvedly ukázky irských tanců a swingu.

Členky skupiny Érigh při swingu

Chvilí před půlnocí bylo vyhlášeno sólo pro pana faráře. Otec Pavel se svého úkolu zhostil na výbornou. Nezalekl se nátlaku farnic, které si s ním chtěly zatancovat a vydržel tančit po celou dobu.

Otec Pavel se tance nezalekl

Ačkoli venku vládla skutečná zima, uvnitř sálu byla výborná atmosféra. Přispěla k ní i výborná večeře, chutné cukroví, koláče, dobré víno, ... Připravena byla bohatá tombola. Téměř 200 zúčastněných prožilo krásný večer, skutečně pěknou akci. Když Pán Bůh dá, příští rok se můžeme těšit na další, v pořadí 5. farní ples.

Po celý večer byl taneční parket zaplněn

Upřímné poděkování patří všem, kteří se jakýmkoliv způsobem podíleli na přípravě a organizaci 4. farního plesu, všem sponzorům, kteří přispěli hodnotnými dary do tomboly a také těm, kteří pamatovali na přípravu a organizaci ve svých modlitbách.

R. Mašek

Pohled do historie

V pohledu do historie žďárecké farnosti pokračujeme rokem 1968. V tomto roce žďáreckou farnost spravoval administrátor P. František Kolář.

Léta páně 1968

Letošní rok začal v jarních měsících celonárodním radostným duchem. Duchem demokratisační snahy. Odčinit napáchané křivdy a vrátit důstojnost a svobodu. Dne 6. května 1968 postihla diecézi bolestná ztráta. Zemřel pan kapitulní vikář ThDr. Josef Kratochvíl. Dne 12. května byl pohřben v Brně za účasti 300 kněží, biskupů a obrovského počtu věřících na Ústředním hřbitově. Brzy po jeho úmrtí zasvitla radostná zvěst. Byl dán souhlas nejđ. panu biskupovi Dr. Karlu Skoupému, aby mohl vésti diecezi. Vedení dieceze se ujme dne 23. června 1968. Bůh ho posiluj!

Uvítání Otce biskupa

Dne 30.6.1968 jsme světili u kostela nový kříž. Bylo to odpoledne u příležitosti Žďárecké pouti. Lidí se sešlo hojně. Kázáním měl dp. P. Stanislav Bláha

z Kuř. Nové Vsi. Kříž posvětil P. Jakub Navrátil, administrátor v Tišnově. Nápis na něm *V roce víry L.P.1969.*

V roce 1968 s demokratisačním procesem bylo povoleno přihlásit se do vyučování katol. náboženství žákům z osmých a devátých tříd. Začalo se učit již od začátku září. Přihlášeny na Žďárecké devítiletce byly všechny děti – 144, 100 %.

V roce 1968 byly zhotoveny svépomocí ve Žďárci zvony pro mého bratra do farnosti Babice. Zvony vážily 32 q a dne 22. září jsem zvony v Babicích světil. Byla to manifestační slavnost za Babice 1951. Shromáždilo se na ní deset tisíc lidí.

Jinak rok 1968 měl ještě jednu zvláštnost. V srpnu vstoupily na naše území spojenecké armády Varšavské dohody. Prý chránit a zachránit u nás vymoženosti socialismu.

V roce 1968 bylo ve farnosti na 9.000 svatých přijímání.

Záběry z uvítání Otce biskupa

Zpracoval: R. Mašek

Páté evangelium

2.

Jan říkal zástupům: Kdo nemá žádné šaty, ať je sebere tomu, kdo má dvoje, a kdo nemá co jíst, ať jedná stejně. A celníkům odpověděl: Ponechte Satanovy peníze synům Satanovým. Vojákům říkal: Zahodte štít i kopí, neboť už jen tím, že nosíte válečné nástroje, máte účast na hříchu Kainově.

Lidé se ho ptali: „Co máme dělat?“ Odpovídal jim: „Kdo má dvoje šaty, ať se rozdělíš tím, kdo nemá žádné. A kdo má něco k jídlu, ať jedná stejně.“ Přišli také celníci, aby se dali pokřtít, a ptali se ho: „Mistře, co máme dělat?“ On jim odpověděl: „Nevybírejte víc, než je stanoveno.“ I vojáci se ho ptali: „A co máme dělat my?“ Odpověděl jim: „Na nikom se nedopouštějte násilí, nikoho nevydírejte, buďte spokojeni se svým žoldem.“

(Lk 3,10-14).

Tento úryvek mnohé objasňuje a přináší nám vysvobození. My křesťané přece

tolik toužíme pomoci modernímu světu, ale Ježíšova i Janova slova nám svazovala ruce.

Zde se však poselství Jana Křtitele objevuje v úplně novém světle a jeho postava, opovrhující šatstvem i všemi zavedenými měšťáckými normami, je nám náhle tak blízká a sympatická!

„Kdo má dvoje šaty, ať se rozdělí s tím, kdo nemá žádné.“

Tento bezelstný návrh poukazuje na naprostý nedostatek povědomí o tom, co působí směšně, ledaže bychom ho považovali za dobrý bonmot! Jestliže

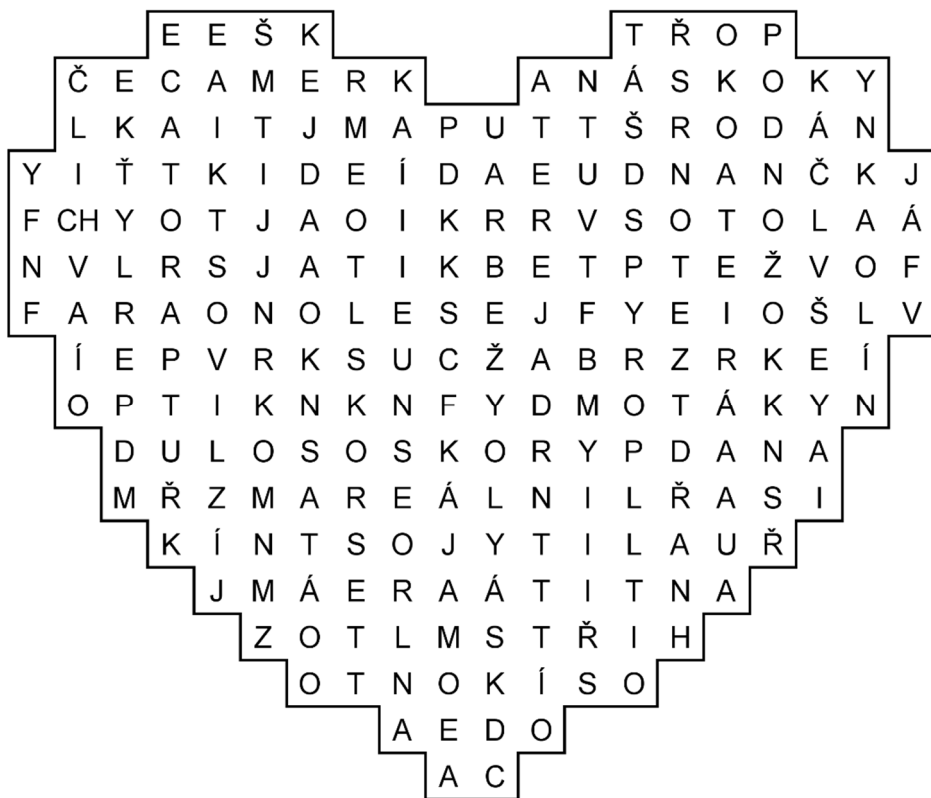
křesťanství navrhuje jako lék na nespravedlnost panující ve světě něco takového, bylo by lepší změnit doktora. Nyní se však dovídáme, že všechno je jinak. Norma je náhle jasná, velmi rozumná a zcela oprávněná.

To, jak Jan Křtitel povzbuzuje výběrčí daní, aby jen dál konali svou krutou práci, z něj činilo jednu z nejprotivnějších postav světových dějin. Co je to za revolucionáře, když je se státem tak zadobře, že podporuje daňové odvody? Odpověď, kterou zde nově přinášíme, uspokojí všechny, kdo bojují proti nespravedlivé společnosti, protože se dotýká jejího slabého místa - „synů Satanových“, jimž je umožněno poklidně se těšit ze svého bohatství, i celníků, kteří si půjdou hledat jiné, méně kompromitující zaměstnání.

Naprázdko nevyjdou ani odpůrci vojenské služby. Stále totiž nemohli pochopit, jak je možné, že zrovna Jan Křtitel, který jim byl jinými svými výroky tak blízký, přijímá vojenský stav tak naprosto nekriticky. Jak se mohli odvolávat na evangelium, když i Ježíšův předchůdce vybízel vojáky, aby vojáky zůstali, a vůbec nebral v úvahu, že jeho slova nastolují závažné morální otázky? Takže i odpůrci vojenské služby najdou v tomto nově nalezeném zlomku výraznou oporu.

*(z knihy **Páté evangelium**, Giacomo Biffi)*

2. února slavíme svátek Uvedení Páně do chrámu, který připomíná biblickou událost popisovanou v evangeliu podle Lukáše Lk 2, 22. Ježíšova matka Maria podle židovských předpisů byla po narození chlapce 40 dní rituálně nečistá. Po uplynutí této doby bylo její náboženskou povinností navštívit jeruzalémský chrám, podrobit se očistným obřadům a přinést Bohu zástupnou oběť za prvorozeného syna. Vše prvorozené totiž náleželo Bohu Ex 13, 2. Do roku 1960 byl tento svátek mariánský a jmenoval se: viz *tajenka*.

ALITY, AREÁL, ÁRIETA, AUDITORIUM, COSINUS, CYRIL, DOLET, DŘÍMOTA, EDIKT, FARAON, FERDA, FIKCE, FLEKAŘ, JAVOR, JÍZLIVOST, KAOLÍN, KEJDA, KITAJ, KLIKA, KONTO, KORSET, KREMACE, LAJKA, LICHVA, LOKTE, LOSOS, LOTOS, MAJÁK, MOTÁKY, NÁDOR, NANDU, NÁSKOKY, ODBYT, OHAŘI, OPTIK, OSTNÍK, PARTYZÁNI, PERKA, PERLY, PODNOŽ, PYROP, ROTACE, SEJFY, SEKRETÁŘ, STÁJE, STŘIH, ŠEMÍK, ŠKÁDLIT, TEREJ, TŘÍDA, UFONI, VALCHY, VLČÁK, VOLNOST, ZÁSEKY, ŽEBRA

ZA POKLADY
VÍRY

Lákají vás poklady? Tak pojďte s námi! Budeme společně objevovat poklady naší víry.

CTNOST

*Když se mi daří být dobrý, tak mě to naplňuje pocitem radosti a štěstí.
Jenda, 9 let*

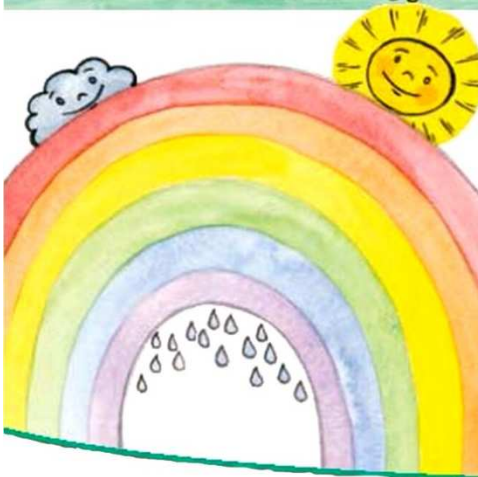
Často slyšíme napomenutí: Buď hodný. Poslouchej. Co však znamená být hodný? Potkáváte lidi, kteří jsou hodní? Daří se vám být hodní? Představte si, že je sobota a rodiče doma uklízí. My se však pohodlně usadíme do křesla a díváme se, jak uklízí. Bylo by to dobré? Určitě ne, vždyť jsme dost velcí, abychom pomohli. Proto se rozhodneme, že i my přiložíme ruku k dílu.

*Po úklidu pokoje je všechno na svém místě.
Dvě věci však chybí. Které?*

Abyste nám dařilo být dobrými lidmi, musíme se v tom cvičit. Tak získáváme a rozvíjíme **ctnosti**, např. laskavost či obětavost. Ony nám pomohou správně používat náš rozum a vůli, aby vždy směřovaly k dobru. Ctnostný člověk je ten, který bez nucení dělá dobro.

Uměli byste říct, jaký je ctnostný člověk? Do duhy vypiš ty vlastnosti, které má ctnostný člověk.

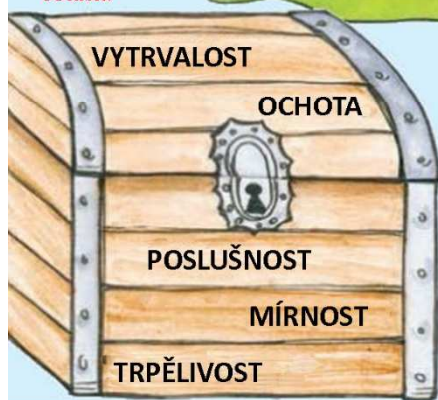

Růst ve ctnostech, znamená ustavičně plnit truhlici svého srdce poklady. Ctnostný člověk si je nenechává pro sebe, ale rozdává z nich i druhým. Nejzářivějším příkladem ctnostného života je naše Nebeská Matka Panna Maria. Žila v neustálém spojení s Bohem. Milovala ho a plnila jeho vůli.

Když správně poskládáš písmena do slov, dozyší se, ve kterých důležitých ctnostech je nám Panna Maria vzorem.

Hledej příležitosti, jak být lepším, jak růst ve ctnostech. Postupně plň pokladnici svého srdce poklady dobrého života.

Ke ctnostem na truhlici přiřaď správně způsob, jak se v nich můžeš zdokonalit. Jednotlivé možnosti jsou napsány na mincích. Potom si vyber aspoň jednu ctnost a rozhodni se změnit v té oblasti.

Snažit se růst ve ctnostech se má stát naší každodenní příležitostí, jak být bliž Bohu. Snažme se o to.

Poprosme Pannu Marii, aby nás myšlenka na ni povzbuzovala k dobrému životu.

Pane Ježíši, děkujeme ti, že potkáváme hodně dobrých lidí, děkujeme ti, že jsi nám dal svoji Maminku, která nám ukazuje, jak se můžeme stát ctnostnými lidmi. Prosíme tě, pomáhej nám, abychom se i my stali dobrými.

Co nás čeká

Ve farním životě

Udělování svátosti nemocných

Mezi lidmi občas panuje strach z této svátosti. „Kněze nevolejte, ještě neumírám!“ Podobná zvolání uslyšíme tam, kde se svátost nemocných prezentuje jako „poslední pomazání“. Pomazání nemocných ale není svátostí jen pro ty, kdo se ocitli v krajním ohrožení života a umírají. Příhodná doba pro její přijetí je už tehdy, když věřící začíná být v nebezpečí smrti pro nemoc nebo stáří (od 60 let). Tuto svátost můžeme přijmout i vícekrát ve svém životě. Pomazání má přece nemocného posílit a zachránit. Nikdy se nemá přijetí pomazání nemocných zbytečně oddalovat. Jaké jsou účinky pomazání nemocných?

- spojuje nemocného s Ježíšovým utrpením;
- vlévá nemocnému útěchu, pokoj a odvahu, aby křesťansky snášel utrpení nemoci;
- odpouští hříchy, jestliže nemocný nemohl přijmout odpuštění ve svátosti smíření;
- uzdravuje, pokud to prospěje nemocnému ke spáse duše;
- připravuje na přechod do věčného života.

V našich farnostech bude tato svátost udělována při pravidelné návštěvě nemocných a v kostelích bude společné udílení při mši svaté:

<i>v Dolních Loučkách:</i>	ve středu 15. února
<i>v Olší:</i>	v pátek 17. února
<i>ve Žďárci:</i>	ve čtvrtek 16. února

Popelec

<i>v Dolních Loučkách:</i>	ve středu 1. března při mši svaté
<i>v Olší:</i>	v pátek 3. března. února při mši svaté
<i>ve Žďárci:</i>	ve čtvrtek 2. března při mši svaté

Ve světském životě

Ostatky v Dolních Loučkách

25. února průvod masek a večer ostatková zábava.

Poslední slovo mají děti: Bůh

„Od kdy je Bůh?“

„Od 25. prosince.“

Do jedné rodiny přišel na návštěvu kněz.

Malá Maruška něco kreslí.

Kněz se jí ptá: „Co kreslíš, Maruško?“

„Pána Boha.“

„Ale Maruško, vždyť nikdo neví, jak Pán Bůh vypadá.“

„Až skončím, tak to budete vědět!“

Katechetka s dětmi probírá Boží vlastnosti.

Jeden chlapec se hlásí o překot, ale nemůže si vzpomenout na slovo „věčný“, který je pro něho cizí. Proto vyhrkne: „Bůh je trvanlivý!“

Pán Ježíš vždy plnil vůli svého Otce.

Takže jaký byl Ježíš, takový je i Bůh.

Přihlásí se jeden žák:

„Ale paní učitelko, nejsou oba stejní! Bůh je starší!“

„Kdo mi napíše na tabuli jména členů Svaté rodiny?“

Žákyně píše: „Máma, táta a děti.“

„Bůh je jeden ve třech osobách: Otec, Syn a Duch Svatý,“ vysvětluje pan farář.

Jeden z chlapců vykřikne:

„Já jsem taky Bůh. Jsem Miloš, syn našich a fotbalista.“

„Děti, Bůh není jako člověk! Je úplně jiný! Nemá ani ruce, ani nohy...“

„Jó, tak on je invalida!“